

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf. III. 30.096/2007/5. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Koszorús Jenő ügyvéd (4024 Debrecen, Piac u. 1-3. III/36. szám) által képviselt felperes (felperes címe) felperesnek-, a Kiss és Kiss Ügyvédi Iroda (1054 Budapest, Hold u. 29. III/5. szám, ügyintéző: Dr. Kiss Árpád ügyvéd) által képviselt alperes (alperes címe) alperes ellen vállalkozói díj megfizetése iránt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2006. november 23. napján kelt, 3. G. 40.018/2006/26. számú ítélete ellen az alperes részéről 27. sorszám alatt benyújtott fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban - a 2007. szeptember 25. napján megtartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 120 000 (Egyszázhuszezer) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A peres felek 1998. óta gazdasági kapcsolatban álltak egymással. 2004 őszén megállapodtak abban, hogy a felperes a ... szennyvíztelepének megépítése során gépi földmunkát és tereprendezést végez.

A felperes a munkát elvégezte, melynek ellenértékeként 6 947 000 Ft összegben számlát bocsátott ki. Az alperes a számlát befogadta, de annak ellenértékét nem fizette meg.

A felperes a megállapodás tárgyát képező munkálatok közül a villanszerelés földmunkájának ellenértékét 386 250 Ft összegben az alperes egyik alvállalkozója felé számlázta ki.

A felperes keresetében - vállalkozói díj címén - 6 947 000 Ft tőke és annak 2005. július 1. napjától a kifizetés napjáig járó a Ptk. 301/A. § szerinti késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Arra hivatkozott, hogy a 2004. szeptember 14. napján szóban kötött vállalkozási szerződésben a vállalkozói díjban tételes elszámolásban állapodtak meg. Ennek megfelelően a munkavégzés során, 2004. szeptember 17. napjától 2004. december 23. napjáig, valamint 2005. április 22. napjától 2005. május 11. napjáig felmérési naplót készített, melyet az alperes megbízottja, B.J. átvett, a felmérési napló munkaoldalait az alperes cégbélyegzőjével ellátta, továbbá a 2004. szeptember 17. napjától 2004. október 25. napjától tartó időszakra felvett elszámolást tartalmazó naplóoldalon fellelhető B. J. aláírása is.

Az alperes a felperesi szolgáltatást 1 316 995 Ft-ban elismerte, ezt meghaladóan a kereset elutasítását, a felperes perköltségben történő marasztalását kérte.

A peres felek a 2006. március 11. napján megtartott tárgyaláson 5. sorszám alatt egyezségeket kötöttek, melyben az alperes kötelezettséget vállalt arra, hogy 15 napon belül megfizet a felperesnek 1 316 995 Ft tőkét, és annak a Ptk. 301/A. § szerinti késedelmi kamatát, valamint 40 000 Ft perköltséget.

Az alperes végrehajtás útján az egyezségben foglalt összeg helyett 2006. június 8., 2006. június 12., és június 15. napján összesen 3 049 984 Ft-ot fizetett meg a felperesnek.

Az alperes a vállalkozási szerződés megkötését nem vitatta, azonban az volt az álláspontja, hogy a vállalkozói díjat nem tételes elszámolással határozták meg, hanem fixösszegben, nevezetesen az alperes által saját megrendelőjének elkészített költségvetési összesítő 1.5. pontjában meghatározott 26 339 902 Ft 5 %-ában.

Ez a tétel az útépités, a tereprendezés, a kerítés, a közmű, illetve a térvilágítás teljes költségét foglalta magában, melyből a felperes által elvégzett munka ellenértéke az összeg 5 %-a volt.

Hivatkozott arra is, hogy B. J. nem állt az alperes alkalmazásában, az alperes alvállalkozója volt, akinél az alperesi cégbélyegző azért volt megtalálható, hogy az építési területre érkező építési anyagokat átvegye, illetve az átvételt az alperes pecsétjével igazolja.

Az elsőfokú bíróság által kirendelt Z. G. igazságügyi szakértő a felperes által elvégzett munka ellenértékét 7 267 915 Ft-ban állapította meg. A felek elfogadták a szakértői véleményt, arra nem tettek észrevételt.

A felperes a szakértői vélemény ismeretében keresetét lényegében felemelte a szakértő által meghatározott 7 267 915 Ft összegre azzal, hogy a jogerős egyezségnek (1 316 995 Ft), valamint az alperes alvállalkozójának kiszámlázott villanszerelés földmunkájának (386

250 Ft) figyelembevételével 5 564 670 Ft tőke, valamint ennek 2005. július 1. napjától a kifizetés napjáig járó, a Ptk. 301/A. § szerinti késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes marasztalása esetén kérte a marasztalási összegbe beszámítani a felperes által az egyezségben foglalt összeget meghaladó mértékben leemelt összeget.

Az elsőfokú bíróság a 26. sorszámú ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 4 038 413 Ft tőkét, és annak 2005. július 1. napjától 2005. december 31. napjáig évi 14 %, 2006. január 1. napjától 2006. június 30. napjáig évi 13 %, 2006. július 1. napjától 2006. december 31. napjáig évi 13,25 % és 2007. január 1. napjától félévente a késedelemmel érintett félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt összegének megfelelő mértékű késedelmi kamatát.

Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 450 000 Ft perköltséget, továbbá a felperes az Államnak 23 200 Ft, az alperes pedig 333 900 Ft Állam által előlegezett illetéket.

Döntése indokolása szerint a felek nem tudták bizonyítani, hogy közöttük a szerződés a vállalkozói díj tekintetében is létrejött. Figyelemmel arra, hogy a fizetendő díjban való megállapodás a vállalkozói szerződés lényeges tartalmi eleme, azt állapította meg, hogy az abban való megállapodás hiánya miatt a vállalkozási szerződés nem jött létre.

Ezért az alperest jogalap nélküli gazdagodás címén kötelezte a felperes által elvégzett munka szakvéleményben meghatározott ellenértékének a megfizetésére azzal, hogy a felperes módosított kereseti követelésének az összegébe beszámította a az alperes által 2006. június 8. napján megfizetett 3 049 984 Ft-ból a jogalap nélkül kifizetett 1 526 257 Ft-ot. Ennek összegét úgy határozta meg, hogy a behajtott 3 049 984 Ft-ból kivonta az egyezség alapján egyébként felperesnek járó 1 316 995 Ft tőkét, ennek a 2005. július 1. napjától 2006. június 8. napjáig járó törvényes késedelmi kamatát, továbbá a 40 000 Ft perköltséget, ami összesen 1 523 727 Ft volt. A marasztalási összeget így 4 038 413 Ft tőkében állapította meg, és a Ptk. 301/A. §-a alapján döntött a kamatfizetésről.

A beszámítással érintett összeg erejéig a felperes keresetét elutasította.

A pervesztesség-pernyertesség arányát figyelembe véve a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint marasztalta a feleket a perköltség összegében.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezett, melyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását - elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, tartalma szerint a kereset elutasítását, másodlagosan a marasztalási összeg és a perköltség leszállítását - kérte.

Arra hivatkozott, hogy a peres eljárások alapvető követelménye a jogcímhez kötöttség, ezért az elsőfokú bíróságnak - mivel a felperes téves jogcímet jelölt meg - a keresetet el kellett volna utasítania, vagy felhívni a felperest, hogy más jogcímen a keresetlevelét újra nyújtsa be.

Azzal érvelt, hogy a jelenlegi „szolgáltató jellegű” peres eljárások során a bíróság nem köteles és nem is jogosult a követelés jogcímének téves, vagy hiányos megjelölése esetén a felperest hivatalból „kisegíteni” egy másik jogcímmel.

Másodlagos fellebbezési kérelme indokaként sérelmezte a szakértő által megállapított gépmunkadíj összegét. Állította, hogy az első fokon eljáró jogi képviselője építőipari

(mélyépítési ipari) szakértelem hiányában nem észlelte, hogy a szakértő által megállapított 7 267 915 Ft bruttó munkadíj a piaci viszonyokat mintegy háromszorosan meghaladó mértékű gépmunkadíjat tartalmaz.

A reális gépi munkaóradíj összegét nettó 5000 Ft-ban jelölte meg, ennek alátámasztására hivatkozott a felperes keresete alapját képező felmérési naplóban alkalmazott gépi munkaóradíj átlagára.

Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság a szakértői vélemény teljes élőmunka és gépi idő igényből nem vonta le a villanszereléshez kapcsolódó földmunkát (a költségvetés 12-13 tételének időigényét), melyet a felperes az alperes egyik alvállalkozójának számlázott ki.

Ennek alapján a felperesi követelés összegét az alábbiak szerint kérte elszámolni:

1767-705 óra x 800.-Ft/óra =	849 600 Ft élőmunka
278 óra x 5000.-Ft/óra =	1 390 000 Ft gépmunka
összesen: nettó	2 239 600 Ft
bruttó	2 687 520 Ft.

A reális gépi munkadíj megállapítására új szakértő kirendelését kérte.

Fellebbezése kiegészítésében arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróságnak a XXXII. számú PED megállapításaival összhangban kellett volna meghoznia a döntését, annál is inkább, mert a felek között nem volt vita atekintetben, hogy a szerződés a díj tekintetében létrejött, csak a díj mértéke volt a vitás.

Az volt az álláspontja, hogy a káronszerzés tilalma miatt a felperest nem illeti meg a felemelt kereset és az eredeti kereset közötti különbség.

Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a jogalap nélküli gazdagodás címén fizetendő összeg kártérítés jellegű kifizetés, melyet az ÁFA törvény értelmében nem terhel adófizetési kötelezettség.

Vitatta annak indokoltságát is, hogy az elsőfokú bíróság a szélesebb piaci viszonyok figyelembevételével állapította meg a felperes által nyújtott szolgáltatás ellenértékét, ezáltal nem volt figyelemmel a felek között kialakult ár-értékviszonyra, illetve arra sem, hogy a szakértő által megállapított összeg magában foglalta a fővállalkozó hasznát, holott az alperes tudatában volt annak, hogy alvállalkozóként járt el.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását, az alperes perköltségben történő marasztalását kérte.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság kellő mélységű bizonyítás lefolytatása után a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűen mérlegelve a tényállást helyesen állapította meg, a tényállásból helytálló jogi következtetésre jutott, a jogszabályokat - a bírói gyakorlat figyelembe vétele mellett - helyesen alkalmazta, döntése érdemben is helyes.

Az alperes fellebbezésében, illetve annak pontosításában és kiegészítésében az elsőfokú ítélet megváltoztatására, másodlagosan pedig a hatályon kívül helyezésére irányuló

kérelmében az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak a megsértésére hivatkozva állította, hogy az elsőfokú bíróság döntése törvénytörő, illetve megalapozatlan.

Álláspontja az volt, hogy a jogcímhez kötöttség a polgári peres eljárások alapvető követelménye, ezért az elsőfokú bíróság a vállalkozói díj jogcímén előterjesztett kereset helyett nem marasztalhatta volna az alperest jogalap nélküli gazdagodás címén.

Érvelése szerint nem lehet beszélni jelen perben a vállalkozói díj kérdésében való megállapodás hiányáról, legfeljebb nem lehet bizonyítani, hogy melyik fél nyilatkozata felel meg a valóságnak. Mivel az elsőfokú bíróság egyik fél nyilatkozatait sem tartotta elfogadhatónak, ezért a bizonyítási teherre tekintettel a keresetet el kellett volna utasítania.

Arra is hivatkozott, hogy csak a díj mértékében volt a felek között jogvita, így bizonyítás lefolytatására sem volt szükség. Ugyanakkor sérelmezte a Legfelsőbb Bíróság XXXII. számú Polgári Elvi Döntése alkalmazásának a mellőzését, amely a vállalkozó teljesítése ellenértékének a megállapítására ad irányutatót.

Az ítélet tábla az alábbiak szerint nem osztotta az alperes fellebbezési kérelmének fenti indokait:

A vállalkozói díjra vonatkozó megállapodás - mint lényeges feltétel - hiányában a szerződés nem jött létre. A bírói jogalkalmazás hosszú ideje következetes ebben a kérdésben, a Legfelsőbb Bíróság GK. 68. számú állásfoglalásában kifejtett jogelv nyomán.

Az alperes által hivatkozott XXXII. számú PED az ítélezési gyakorlat egységéről elsősorban olyan esetekre kívánt gondoskodni, amikor a vállalkozó olyan szolgáltatást nyújt a megrendelő részére, amelyről a szerződésük kifejezetten nem rendelkezett.

Jelen esetben a szóbeli megállapodással létrehozni kívánt vállalkozási szerződéssel kapcsolatban az volt a vitás kérdés a felek között, hogy tételes elszámolásban, vagy fix összegben határozták-e meg a vállalkozói díjat.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítás lefolytatása alapján a bírói mérlegelés megfelelő alkalmazásával arra a következtetésre jutott, nem állapítható meg, hogy a felek között a díjra vonatkozóan létrejött a szerződés, ennek pedig levonta a fentebbi jogi konzekvenciáját, vagyis, hogy a jogviszony nem jött létre a felek között.

Az elsőfokú bíróság tehát jogviszony hiányában ugyancsak helytállóan ítélte meg a felperes által elvégzett munkák értékét jogalap nélküli gazdagodás címén.

Az ítélet tábla nem találta alaposnak az alperesnek a jogcímhez kötöttség elvével kapcsolatos álláspontját.

A kereseti kérelemhez kötöttség nem jelenti egyúttal a jogcímhez kötöttséget is. Ez a tétel az új eljárásjogi rendelkezések ismeretében is (1995-ös Pp. Novella) töretlen bírói gyakorlatot mutat.

A Polgári perrendtartásról szóló többször módosított 1952. évi III. tv. (Pp.) 3. §-ának (2) bekezdése szerint a bíróság - a törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van.

A Pp. 213. §-ának (1) bekezdése kimondja azt is, hogy az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre, mi több a Pp 215. §-a

szerint a döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetve az ellenkérelmen. Ez a szabály a főkövetelés járulékaira is kiterjed.

A Pp. 3. §-ának (3) bekezdése a bíróság kötelezettségévé teszi, hogy a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztassa.

A bíróságnak ez az eljárási kötelezettsége, kötöttsége nem teszi lehetővé azt, hogy a bíróság az alkalmazandó anyagi jogi szabályokról, annak értelmezéséről tájékoztatást adjon.

Másfelől azonban a bíróságnak a felek nyilatkozataihoz való kötöttsége nem jelenti azt, hogy ha valamelyik fél a perbeli jogviszony jogi minősítését illetően tévesen rossz címet jelölt meg, azt a bíróság határozata meghozatalánál ne minősítse a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően. Erre azonban csak akkor van lehetőség, ha a helyes minősítéshez valamennyi tény, bizonyíték, adat rendelkezésre áll, ahogyan a Legfelsőbb Bíróság is rámutatott a 2004. évi 1143. számú elvi bírósági határozatában.

Az elsőfokú bíróságnak ez a lehetősége adott volt. Jelen esetben ugyanis nem eltérő ténybeli alapon folyt a bizonyítás a perben (mintahogyan azt az alperes igen részletesen taglalta a fellebbezésében), mert annak bizonyítása volt szükséges, hogy a vállalkozó milyen értékű szolgáltatást nyújtott a megrendelőnek, amely ellenszolgáltatás nélkül maradt.

A jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése körében is azt kell vizsgálni, hogy milyen értékű az alperesnek nyújtott szolgáltatás, ennek megállapítása során a teljesítés időszakában kialakult, a kereslet-kínálat által megszabott, szélesebb körben érvényesülő piaci értékviszonyokat kell figyelembe venni.

A perbeli szakértő ennek megfelelően készítette el a szakvéleményét, amelyet a felek az elsőfokú eljárás során elfogadtak.

Itt jegyzi meg az ítéletábra, hogy az alperes alaptalanul sérelmezte fellebbezésében a szakértői vélemény egyes megállapításait. A Pp. 141. §-ának (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a felek valamelyike tényállításának, nyilatkozatainak előadásával, bizonyítékainak előterjesztésével a (2) bekezdésben előírt kötelezettsége ellenére alapos ok nélkül késlekedik, és e kötelezettségének a bíróság felhívására sem tesz eleget, a bíróság a fél előadásának, előterjesztésének bevétele nélkül határoz.

Ezzel összhangban mondja ki a Pp. 235. §-ának (1) bekezdése azt, hogy a fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy új bizonyíték az elsőfokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az - elbírálása esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetőleg új bizonyíték előadására, vagy az elsőfokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az elsőfokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul; a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell.

Az elsőfokú bíróság a szakértői véleményt a feleknek megküldte, megfelelő határidőt biztosított a felek észrevételeinek, bizonyítási indítványainak előterjesztésére, a felek azonban nyilatkozatot nem tettek, bizonyítási indítványt nem terjesztettek elő.

Az alperes maga sem állította, hogy a szakértői véleménnyel szemben felhozott tények az elsőfokú határozat hozatalát követően jutottak tudomására, jogi képviselője szakértelmének a hiánya pedig a kimentést nem alapozhatja meg.

Az ítélet tábla alaptalannak találta az alperesnek a jogalap nélküli gazdagodás kártérítési jellegére vonatkozó okfejtését is.

Az alperes által hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló többször módosított 1959. évi IV. tv. (Ptk.) 364. §-a utaló szabálya úgy rendelkezik, hogy a jogalap nélküli gazdagodásra egyébként a kártérítés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A kártérítésre vonatkozó szabályok alkalmazására a gyakorlatban igen szűk körben kerülhet sor. A Ptk. 339. § (1) bekezdésének alkalmazása például kizárt, mert a kártérítésnél a vétkesség, illetőleg a vétlenség a meghatározó, a jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó szabályok alkalmazásánál viszont a jó vagy rosszhiszeműség szerepel minősítési elemként.

A jogalap nélküli gazdagodás intézményének a kártérítési felelősségtől való különbsége abban is áll, hogy az előny visszatérítése nem represszív jellegű. A gazdagodás címen mindig a tényleges gazdagodást kell megtéríteni, és nem a másik fél által elszenvedett kárt. Ez az oka annak is, hogy a jogalap nélküli gazdagodás esetén nem lehet számon kérni milyen módon kalkulálták a felek „a vállalkozási díjat”.

A Legfelsőbb Bíróság számos eseti döntésében rámutatott arra is, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szabályai csak akkor alkalmazhatóak, ha a jogvita a felek jogviszonyára irányadó speciális szabályok alapján nem bírálható el. Ide tartoznak a létre nem jött szerződésekkel kapcsolatos követelések is.

A jogalap nélküli gazdagodás esetén elsősorban azt kell vizsgálni, hogy keletkezett-e valamilyen vagyoni előny az alperes számára.

Jelen esetben jogviszony hiányában a vállalkozási szerződésre vonatkozó szabályok szerint a felperes követelése nem volt elbírálható, ezért az elsőfokú bíróság jogszerűen számolta el a felperes által nyújtott szolgáltatás ellenértékét, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint.

A fentebb kifejtettekből következik, hogy eljárási szabálysértés nem történt, az anyagi jogszabályok megfelelő alkalmazásával hozott megalapozott döntést az elsőfokú bíróság.

Ezért az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét - lényegében annak helyes indokai szerint - a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért az ítélet tábla a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján az alperest kötelezte a felperes másodfokú eljárásban felmerült költségének a megfizetésére, melynek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1), (2) bekezdés a.)

pontja, (5) bekezdése alapján állapította meg, és az így megállapított összegre a rendelet 4/A. § (1) bekezdése alapján felszámította az ügyvédi tevékenység ellenértékét terhelő általános forgalmi adó összegét.

Debrecen, 2007. szeptember hó 25. napján

Dr. Madarász Anna sk a tanács elnöke, Szilágyiné Dr. Karsai Andrea sk előadó bíró, Dr. Pataki Istvánné sk bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó